CISTERSCAPES

Projekt „**CISTERSCAPES – Cisterciácké krajiny spojující Evropu**“ se stane základem široké mezinárodní spolupráce, jejímž cílem je vytvoření evropské sítě regionů, v nichž se doposud nacházejí krajiny významně ovlivněné působením jednotlivých klášterů cisterciáckého řádu. Současně má tato síť **ambice získat prestižní označení Evropské dědictví (EHL)** tak, aby bylo možno zdůraznit mimořádný význam krajiny cisterciáků pro evropskou historii.

Celkově se na mezinárodním projektu podílí 18 partnerů z Německa, České republiky, Rakouska, Slovinska, Polska a Francie. Hlavním realizátorem projektu je Landkreis Bamberg (Bavorsko), smluvními partnery v projektu jsou **MAS Rozkvět, z.s.** (klášter Vyšší Brod, Jihočeský kraj), MAS Světovina, o.p.s. (klášter Plasy, Západočeský kraj), MAS Havlíčkův kraj, o.p.s. (klášter Žďár nad Sázavou, kraj Vysočina) a MAS Buchlov, z.s. (klášter Velehrad, Zlínský kraj).

Významnou finanční podporu MAS Rozkvět, z.s. na spolufinancování vybraných aktivit projektu poskytl **Jihočeský kraj.**

Cisterciácké krajiny napříč Evropou budou v rámci realizace projektu prozkoumány a zachyceny ve velkém měřítku, jednotně, metodami dokumentace historické kulturní krajiny.

Do inventarizace se zapojí nejen odborné týmy, ale také zájemci přímo z jednotlivých lokalit v rámci terénních průzkumů. Současně budou použity moderní technologie pro topografické terénní průzkumy a vizualizaci 3D. Výsledky inventarizace budou zpracovány na úrovni osvětové pro širokou veřejnost a edukačně pro děti a mládež tak, aby bylo možné co nejlépe podpořit zvýšení povědomosti o společné evropské identitě cisterciáckých krajin a jejich vlivu na naši vlast, historii i přítomnost.

Projekt také zaměří pozornost na **zvýšení hodnoty zapojených regionů z hlediska turismu,** vzniknou jak lokální historicko-turistické bedekry, tak návrhy mezinárodních cestovatelských tras anebo mobilní aplikace pro vizualizaci, která umožní propojit virtuální rozšířenou realitu se zážitkem osobní návštěvy kulturní krajiny.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR

MAS Rozkvět, z.s.

Jihočeský kraj

Cistercian landscapes connecting Europe

Cisterciácký řád měl mimořádný význam při kolonizaci a civilizaci západní i střední Evropy.

Založením cisterciáckého řádu v roce 1098 v burgundském Citeaux (Cistercium) začalo jedno z nejdůležitějších náboženských reformních hnutí středověku. **Základem cisterciáckých předpisů se stala řehole sv. Benedikta, mniši hledali samotu a nezávislost na jakýchkoliv světských i církevních zásazích,** a disciplína „ora et labora" (modli se a pracuj) je zcela odlišila od ostatních řádů. Svého evropského rozmachu mohl řád dosáhnout na tu dobu nezvyklou organizační strukturou – soudržnost klášterů mezi sebou na principu přesně určeného napojení nových klášterů (filiace), jednotné zadání (Carta Caritatis), péče opata z mateřského kláštera (vizitace) a každoroční setkávání všech opatů (generální kapitula) učinily z cisterciáckého řádu první evropskou síť.

Ve 12. a 13. století byli cisterciáci nejdůležitějším mnišským řádem ve Střední Evropě co se týče náboženství a spirituality, kláštery hrály také stále významnější roli jakožto hospodářské a obchodné jednotky a staly se v řadě regionů nositeli kolonizace a následné civilizace. Ne jinak tomu bylo v Čechách a na Moravě.

U žádného jiného středověkého řádu nehrál výběr místa pro založení kláštera tak podstatnou roli jako u cisterciáků, statuta předepisovala ústranní a odlehlost. Soběstačné zemědělství a samozásobení se mělo odehrávat v blízkém okolí kláštera, rozhodující v tomto směru byla použitelnost tekoucí vody, pozemky pro polní hospodářství, chov dobytka a ovocnářství nebo vinařství. Rovněž potřebný les byl většinou k dispozici ihned nebo vnikl z klášterní iniciativy. Požadavek řádových pravidel na odloučenosti i způsob života podpořený prací vlastních rukou dal vzniknout specifické klášterní krajině, která se zrodila v dosahu klášterního vlivu.

Tak se mohl ve velmi krátké době rozšířit po takřka celé Evropě specifický typ cisterciáckého vlivu na okolní prostor. I přes všechny odlišnosti přírodního prostředí a kulturní rozdíly prosvítá základní struktura těchto stop v krajině, a to až do dnešních dní. Dokonce i v případě, že je klášter již několik staletí zrušený. Poznávacími znameními pro tuto klášterní krajinu jsou především promyšlený vodní systém sloužící k zavodňování i odvodňování kláštera i jako zdroj energie (mlýn) a rozsáhlé rybníkářství vzhledem k postním předpisům v jídle, specializované hospodářské dvory (grangie) s odpovídající velikostí půdních parcel pro obdělávání polí i chov dobytka tvořící základ klášterního hospodářství, rozsáhlé lesní porosty sloužící jako zásobárna stavebního i palivového dříví, vinařství pro liturgické potřeby, ale i obchod, v regionech pro víno nevhodných pěstování ovoce či chmele, a také městské dvory, které zajišťovaly odbyt přebytků na trzích.

V období baroka vznikaly působením jednotlivých cisterciáckých klášterů také sakrální krajiny s božími muky, polními kříži, sochami sv. Jana Nepomuckého i Panny Marie, kalváriemi, zastaveními křížové cesty, kaplemi i poutáni kostely. Takováto krajina měla působit i na nitro člověka, úzce souvisela s péčí o lidovou zbožnost. Tam, kde to bylo možné, byly sakrální stavby ovlivňující okolní krajinu propojeny lineárními cestami, osázené stromovými alejemi a lemované božími muky jakožto znameními cesty i pobožnosti. Cisterciáci také „objevili" architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela a jsou „zodpovědní" za mnohé krajinné skvosty křesťanské víry, mezi nimiž vyčnívají barokní a rokoková díla, jako je poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou zapsaný na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Cistercian landscapes
connecting Europe